



1 มิถุนายน 2559

3 ชุมชนเข้มแข็งแห่งราชบุรี สร้างสำนึกรักษ์บ้านเกิด ปลุกจิตสำนึกดูแลดิน น้ำ ป่า

งานปิดทองหลังพระที่ การประปานครหลวง (กปน.) และ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNDP) ได้ร่วมมือกันจัดทำ “โครงการรวมใจรักน้ำ” โดย กปน. ให้การสนับสนุนเงินทุน 20 ล้านบาท มาตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นมา เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาและกลุ่มน้ำแม่กลอง ซึ่งมีความตั้งใจจริงในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนของตน แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำ ดิน และป่าไม้ในท้องถิ่นของตนได้จนประสบความสำเร็จ โดยโครงการรวมใจรักน้ำ (“Water for People” Partnership: Small Grants Programme : WPP/SGP) มีเป้าหมายจะให้ความช่วยเหลือชุมชนขนาดเล็ก ปีละไม่น้อยกว่า 5 ชุมชน จนถึงวันนี้มีชุมชนกว่า 25 ชุมชนแล้ว ที่ได้รับการสนับสนุนผ่านโครงการนี้ สิ่งสำคัญที่ กปน. ต้องการเห็นต่อไป คือ การที่ชุมชนเหล่านี้สามารถหาแนวร่วม หรือเป็นชุมชนต้นแบบที่สามารถขยายผลไปยังชุมชนใกล้เคียงอื่นๆ อย่างเป็นรูปธรรม

หลังจากที่ชุมชนได้เขียนแผนการทำงานที่เป็นไปได้ และผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้แทนจาก กปน. และ UNDP เมื่อได้รับทุนสนับสนุนก้อนแรกไปดำเนินการระยะหนึ่ง จากนั้น คณะทำงานร่วมระหว่าง 2 หน่วยงานจะลงพื้นที่ตรวจสอบติดตามกิจกรรมของเหล่าชุมชนอาสาถึงความคืบหน้าของโครงการ พร้อมให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และครั้งนี้มีโอกาสได้ไปเยี่ยมชม 3 ใน 7 ชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนในปีที่ 4 ซึ่งอยู่ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี ในกลุ่มน้ำแม่กลอง 1 ใน 2 เส้นเลือดใหญ่ ที่ กปน. นำมาผลิตน้ำประปาให้กับประชาชนกว่า 12 ล้านคน

โครงการแรกที่เราไปเยี่ยม คือ โครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนต้นน้ำ กลุ่มน้ำสาขาลำภาชี นำทีมโดย คุณสุขสันต์ ลำภา คุณพรทิพย์ ลำภา และทีมวิจัยกลุ่มน้ำห้วยผาก อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี คุณสุขสันต์เล่าให้ฟังว่า ตนเป็นคนสวนผึ้ง โดยกำเนิด เห็นความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ชัดเจน โดยเฉพาะระยะ 20-30 ปีให้หลัง ป่าไม้หายไประยะ นายทุนเข้ามามาก สภาพพื้นที่จากป่าก็เปลี่ยนไป กลายเป็นรีสอร์ทและแหล่งท่องเที่ยว



เมื่อคนมากขึ้น ปัญหาน้ำก็มามากขึ้นเช่นกัน ยิ่งปัญหาโลกร้อนรุนแรงขึ้น จึงเกิดปัญหาน้ำไม่พอใช้มาโดยตลอด จึงขอคำปรึกษาผู้รู้ และชักชวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับแหล่งน้ำในพื้นที่มาร่วมกันแก้ไข โดยเฉพาะน้ำตกเก้าโจน จะมีกลุ่มแม่ค้าเป็นจำนวนมาก หากมีน้ำเขาก็มีรายได้ แต่ถ้าไม่มีน้ำ ไม่มีนักท่องเที่ยว รายได้ก็จะหดหายไป จึงเกิดเป็นกลุ่มแนวร่วมร้านค้าเพื่อหยิบยกปัญหาไปเจรจากับ อบต. อีกสิ่งหนึ่งที่ดำเนินการ

ควบคู่กันเพื่อให้เกิดความยั่งยืน คือ การให้ความรู้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชาติกะเหรี่ยง ให้เขามีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม ให้ร่วมกันเก็บขยะ ทำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์กระบุงไว้ปลูกต้นไม้แทนกระถาง เกิดรายได้กลับเข้าสู่ครัวเรือน เด็กๆ จึงยินดีที่จะทำ ตั้งแต่ปี 2553 เป็นต้นมา มีเด็กๆ ในเครือข่ายร่วม 60 คน ทุกคนล้วนเต็มเปี่ยมไปด้วยความตั้งใจ และเป็นกลุ่มจิตอาสาที่ยินดีสอนรุ่นน้องต่อไป นอกจากนี้ ยังสอนให้เด็กๆ ทำน้ำหมักชีวภาพและให้ไปใช้ที่บ้าน รวมถึงรณรงค์ชาวบ้านให้ทำเกษตรอินทรีย์ ใช้น้ำหมักชีวภาพแทนสารเคมี ลดการปนเปื้อนของยาฆ่าแมลงที่ไหลลงแหล่งน้ำธรรมชาติ หวังเพียงจะให้ทุกคนเห็นว่า สิ่งที่เราทำสามารถคืนความอุดมสมบูรณ์ให้บ้านเกิด และต่อยอดพัฒนาเพื่อความอยู่ดีมีสุขให้คนในชุมชนได้



โครงการสร้างฝายกั้นถาวร เพื่อการบริหารจัดการน้ำ โดย กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ต.บ้านบึง จ.ราชบุรี นับเป็นความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างภาครัฐและชุมชน ไป่กระทั่ง เพราะเห็นถึงความร่วมมือเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ตั้งแต่ อบต.บ้านบึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และชาวชุมชนบ้านบึง เพื่อร่วมกันหาน้ำให้คนในชุมชนกะเหรี่ยงไว้ใช้ โดยรวมใจกันสร้างฝายกั้นถาวร หรือ ฝายคอนกรีตรวม 5 ฝาย ผู้ใหญ่บ้านกล่าวด้วยรอยยิ้มว่า แม้ปีนี้จะแล้งหนักมาก เดิมน้ำในลำห้วยมาเร็วไปเร็ว เพราะเป็นทางเขลาดชัน ทำให้พื้นที่บ้านไป่กระทั่ง และบ้านบางกะมาไม่ค่อยจะมีน้ำในพื้นที่นี้ แต่เมื่อสร้างฝายเสร็จ ทุกคนเห็นได้ด้วยตาตนเองว่า

ชุมชนมีน้ำเป็นของตนเองแล้ว นอกจากนี้ ฝายยังช่วยชะลอน้ำให้อยู่ในพื้นที่ เพื่อให้ซึมลงดิน สร้างความชุ่มชื้นให้ป่าไม้ ไม่มาเร็วไปเร็วเหมือนเช่นเดิม เมื่อเห็นผลเช่นนี้ความเหนื่อยก็หายเป็นปลิดทิ้ง เมื่อมีน้ำก็มีปลา มีแหล่งอาหารให้คนในชุมชน ป่าไม้สมบูรณ์ขึ้น



โครงการพัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการเกษตรอินทรีย์ โดย เครือข่ายเพื่อนเพื่อการพัฒนาองค์กรเกษตรอินทรีย์ชุมชน อ.บ้านคา จ.ราชบุรี เกิดจากการรวมกลุ่มเกษตรอินทรีย์ 3-4 ชุมชน โดยใช้ไร่แสนชมพู ต.บ้านคา อ.บ้านคา เป็นจุดศูนย์รวมของวิสาหกิจชุมชน กระจายสินค้าอินทรีย์สดใหม่จากไร่ พร้อมให้บริการร้านอาหารเจที่ใช้วัตถุดิบจากไร่มาแบ่งปันความอร่อย ปลอดภัยให้ลูกค้า แถมใครอยากได้สินค้าติดไม้ติดมือกลับบ้านก็มีจำหน่ายให้กัน ทำให้คนในชุมชนมีสุขภาพดีและ

มีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน

นายก อบต.บ้านคา เปิดอกคุยอย่างไม่ปิดบัง ว่าหลายคนคิดว่าเกษตรกรเป็นฆาตกรเพราะใช้ยาฆ่าแมลง ส่วนผู้บริโภคก็ไม่ชอบกินผักมีรู อยากกินใบสวยๆ จึงได้ร่วมมือกับชาวบ้านที่มีแนวคิดเดียวกันว่าจะทำอะไรให้คนมีผักสวยไร้สารพิษไว้บริโภค เพื่อให้ทุกคนมีสุขภาพดี มีการวิจัยทดลอง ร่วมกับ ม.มหิดล ตรวจสอบหาสารตกค้างในร่างกาย ก่อนและหลังกับทุกคน และทดลองกับกลุ่มคนกินเกษตรอินทรีย์ พบว่าสารตกค้างในร่างกายกลับสู่ปกติตอนนี้จึงไม่อยากกินข้าวนอกบ้าน และอยากแบ่งปันความสุขาดีให้ทุกคน โดยใช้ความซื่อสัตย์ บอกปากต่อปาก

กล้าทำกล้าโหว่ เปิดไร่แสนชมพูเป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ให้ผู้สนใจทั่วประเทศมาเยี่ยมชม จนตอนนี้ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำสวนผึ้งด้วย เป็นโมเดลที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ เพื่อแบ่งปันความรู้ให้ทุกคน ทุกพื้นที่ได้

ด้วยความซื่อสัตย์ จริงใจ และตั้งใจ ของการรวมกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านในอำเภอจนประสบความสำเร็จ สิ่งที่กำลังมองต่อไป คือตลาด จะไปขายที่ไหน อยากให้ภาครัฐจัดเตรียมตลาดกลางสำหรับกระจายสินค้าอินทรีย์ของเกษตรกรทั่วประเทศเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับสิ่งดีๆ กลับคืน และหากนักวิชาการจะร่วมให้คำแนะนำเพื่อการันตีคุณภาพสินค้า ให้ขายไปยังตลาดต่างประเทศได้ เพราะทุกวันนี้ต่างประเทศสนใจมาก แต่ยังไม่ได้รับการการันตี จึงส่งออกไม่ได้



นี่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของชุมชนเล็กๆ ที่เต็มเปี่ยมด้วยความตั้งใจจริงที่จะสร้างสิ่งดีๆ ให้กับชุมชน สิ่งแวดล้อม และสังคม ที่ กปน. รู้สึกภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมสนับสนุนชุมชนกลุ่มเล็กๆ เหล่านี้ทั่วประเทศ ที่อาจไม่ได้มีผลสำเร็จใหญ่โตมากนัก แต่ก็ได้เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยภาครัฐในการบูรณาการชุมชนต่างๆ ฐานฝันของคนกลุ่มเล็กๆ ให้เป็นจริงขึ้นมา เกิดสำนึกรักบ้านเกิด และภูมิใจในความสำเร็จของตนเองที่มีส่วนร่วมด้วยช่วยกัน เป็นตัวอย่างให้ รุ่นลูกรุ่นหลาน สามารถรับช่วงต่อจากบรรพบุรุษในการกลับมาพัฒนาบ้านเกิด ตอบสนองนโยบายประชารัฐของรัฐบาลพัฒนาชุมชน ให้เข้มแข็งและยั่งยืน
